

# Waar is mijn bril? | 1

3 december 2017 | **Tussen tekst en lezer**

## Tussen tekst en lezer

**Schriftlezing** | *Lucas 24, 13-35*

Een christen leest de Bijbel. Hij gelooft dat God daarin tot hem spreekt en hem de weg wil wijzen in het leven van vandaag. Maar hoe werkt dat? Hoe leg je de Bijbel uit en hoe pas je het vervolgens toe?

### Leesles was altijd al nodig

Wie een tekst leest krijgt te maken met de vraag: wat betekent het? Dat geldt voor alle teksten, van de boete en de brief tot de Bijbel: ze moeten goed worden gelezen en verstaan. Het is de hermeneutiek die zich daarmee bezig houdt. Zij bezint zich op hoe we de tekst uitleggen en toepassen.

Vaak gaat het automatisch; we denken er niet bij na. Maar wanneer een tekst wat verder van ons af staat – in taal, in tijd – is bezinning nodig. Dat geldt ook voor de Bijbel, die in allerlei opzichten niet direct aansluit op ons leven. Hoe moet je, bijvoorbeeld, begrijpen en toepassen wat geschreven staat over een slaaf die vrij kan komen, maar dat niet wil (*Exodus 21, 2-6*)?

De bezinning op het lezen van de Bijbel staat de laatste tijd weer meer in de belangstelling, maar ze is er altijd al geweest. Het was altijd al nodig om na te denken over de vraag hoe we op een goede manier de verbinding kunnen leggen tussen de tekst en de lezer.

### Bezinning op tekst en lezer

Er heeft wel een verschuiving plaatsgevonden binnen de hermeneutiek. Men bleef altijd dicht bij de tekst: zo was er aandacht voor de onderlinge samenhang van de Bijbelboeken, die onder meer leidde tot de leesregel dat de Bijbel zichzelf niet kan tegenspreken. Verder werd onderzoek gedaan naar de taal en de cultuur waarin de Bijbel geschreven is. Dat helpt bij het begrijpen van, bijvoorbeeld, de rennende vader (*Lucas 15, 20b*).

De laatste twee eeuwen kwam de lezer meer in beeld. Omdat hij de betekenis uit een tekst moet opdiepen, is het belangrijk te beseffen wie hij is: in welke tijd leeft hij en wat zijn daarin belangrijke waarden? Door welke belangen en behoeftes wordt hij gedreven? Zo kan, om iets te noemen, verklaard worden dat twee gemeenteleden, de Bijbelteksten over homoseksualiteit lezend, tot verschillende conclusies komen.

### Geleerd door de heilige Geest

Inmiddels mag het besef er zijn dat we allemaal moeten leren Bijbellezen. Het gaat niet vanzelf goed. Dat kan ook niet, want ook ons Bijbellezen is aangetast door de

zonde. We moeten dan ook steeds terug naar de Heer Jezus Christus. Hij leert ons Bijbellezen, zoals Hij dat ook de Emmaüsgangers leerde (*Lucas 24, 27*).

Hij werkt daarin door zijn Geest. De Geest maakt van ons nieuwe mensen, ook in het Bijbellezen. Hij heiligt ons in het lezen en verstaan van de Bijbelwoorden (zie *1 Korintiërs 2, 14*). Daarom moeten we ons heil niet zoeken bij de hermeneutiek, maar bij Jezus Christus.

Laten we steeds weer bidden om de leiding door zijn Geest. Hij geeft ons begrip en inzicht in de Bijbel. Verwacht het dus van Hem!

### De betekenis ligt in de tekst

En dan kunnen we verder nadenken over hermeneutiek. In hoeverre kunnen we onze winst doen met de nieuwe invulling ervan, namelijk de aandacht voor de lezer?

We weten nu beter dan vroeger hoe de mens in elkaar steekt, we zien nu ook hoe andere culturen dan de onze de Bijbel lezen en we beseffen meer dan ooit dat de ene tijd de andere niet is. Het zou dom zijn om deze nieuwe inzichten te negeren bij het lezen van de Bijbel. Dat doen we ook niet in de catechese of het pastoraat.

Tegelijk is het van belang scherp te blijven. Want veel nieuwe hermeneutische inzichten zijn ingezet om wantrouwen te zaaien tegenover de Bijbel. Wat vanuit de Bijbel niet welkom was voor de moderne mens werd hermeneutisch uitgefilterd. Daar tegenover moeten we blijven zeggen dat de betekenis in de tekst ligt en niet eenzijdig door de lezer wordt bepaald. De hermeneutiek is slechts een leesbril: ze laat zien wat er al staat.

### Veeg je bril schoon!

We hebben bij het lezen van de Bijbel allemaal een bril op: iedereen leest met een bepaalde voorgeschiedenis, met bepaalde voorkennis en vanuit bepaalde verwachtingen. Het is belangrijk de bril steeds schoon te vegen: dát is hermeneutiek.

Niemand kan zeggen: 'Ik lees gewoon wat er staat.' Dan vergeet je dat de Bijbel geschreven is in een andere taal en in een andere tijd. Je ontkent de leesproblemen en doet tekort aan God die ook vandaag nog spreekt.

Maar zeg ook niet: 'Je kunt dus met de Bijbel alle kanten op.' Want dat is niet zo: de tekst stáát. En die kan niet elke uitleg krijgen die ik maar wil. Mijn uitleg zal altijd in lijn moeten zijn met de centrale boodschap van de Bijbel, die wél duidelijk is. Ook zal ik me moeten confronteren met de uitleg van andere lezers, van vroeger en nu.

### Slot

Laten we biddend om en vertrouwend op de leiding van de heilige Geest, zorgvuldig en in gesprek met anderen de Bijbel lezen. Dan mogen we erop rekenen dat God ons zoveel inzicht geeft als we op dit moment nodig hebben.